

Meerjarenbeleidsplan 2016 – 2019

Meerjarenbeleidsplan 2016-2019

Samen voor een mooi en duurzaam Groningen

Colofon

© Natuur en Milieufederatie Groningen

Zuiderpark 16
9724 AG Groningen

T 050 313 08 00
E info@nmfgroningen.nl
W www.nmfgroningen.nl

september 2015

Inhoud

1. Voorwoord	1
2. Visie en strategie	2
3. De waarde van de Natuur en Milieufederatie Groningen	3
4. De verschillende functies van de Natuur en Milieufederatie Groningen	4
5. Trends en ontwikkelingen	5
6. Keuzes.....	6
7. Communicatie en Netwerken	7
8. Groene Ruimte	8
9. Duurzame Bedrijvigheid	10
10. Klimaat en Energie	12
11. Projectontwikkeling	14
12. Organisatie	14
13. Meerjarenbegroting	15
Bijlage 1: Meerjarenbegroting.....	16

1. Voorwoord

Groningen is een prachtige provincie die voor grote uitdagingen staat. Terwijl het weidse open landschap nog een zekere rust en ruimte uitstraalt, is de samenleving volop in beweging. Ondanks de economische crisis en krimp groeit de industrie in de provincie nog steeds.

Groningen is ook letterlijk in beweging: na meer dan 50 jaar gaswinning wordt nu duidelijk dat dit niet alleen werkgelegenheid en welvaart brengt: aardbevingen hebben de Groningers inmiddels danig wakker geschud. Daarmee staan we voor een nieuwe opgave: hoe zorgen we voor een goede, leefbare en ook economisch gezonde toekomst voor het gaswinningsgebied? En hoe gebruiken we de gaswinning voor duurzame ontwikkelingen en verbetering van ons milieu?

De Natuur en Milieufederatie Groningen staat midden in de Groningse samenleving en is zowel aanjager als onderdeel van deze dynamiek. We willen werken aan een schoon milieu, een rijke natuur en een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Kortom: aan een gezonde toekomst. Dat willen we doen vanuit onze oorsprong samen met betrokken inwoners en groene organisaties, maar ook met bedrijven, overheden en een breed scala aan maatschappelijke organisaties.

We hebben de afgelopen jaren hard gewerkt. Zo hebben we eraan bijgedragen dat duurzaamheid en respect voor de natuurlijke omgeving meer verankerd is in de Groningse samenleving. De positie van de Natuur en Milieufederatie Groningen is daardoor ook veranderd: van een nuttige, soms lastige, tegenkracht tot een kritische maar gewaardeerde maatschappelijke gesprekspartner. Daarmee willen we de spil blijven op het gebied van maatschappelijke participatie.

Dat brengt een nieuwe uitdaging met zich mee. De kunst is nu om van het weten, zeggen en schrijven verder in het concreet handelen te komen. Juist nu landelijk economische groei, werkgelegenheid en veiligheid vol in de schijnwerpers staan, willen we van Groningen een duurzame provincie te maken waarin het plezierig wonen, werken en verblijven is.

De Natuur en Milieufederatie Groningen gaat die uitdaging graag aan. Met open vizier en vanuit de overtuiging dat ecologische, economische en sociale duurzaamheid niet zonder elkaar kunnen. Het zuinig omgaan met schaarse grondstoffen en ruimte, de afhankelijkheid van energie, de waarden van natuur en landschap in Groningen – het zijn allemaal zaken die het hart van de Groningse samenleving raken. De komende jaren zullen vooral in het teken staan van bruggen bouwen tussen economie en ecologie. Dat vraagt om maatschappelijke en economische vernieuwing.

Onze basis – de wortels in de Groningse samenleving – blijft dezelfde, maar onze strategie en aanpak is veranderd. We zijn en blijven een constructieve vertegenwoordiger van betrokken Groningers die willen werken aan duurzaamheid en een mooie en schone leefomgeving. Dit Meerjarenbeleidsplan zet die koers voort en geeft richting aan het versterken van dit veranderingsproces. Een schone, gezonde toekomst voor Groningen staat centraal en onze kracht is daaraan zoveel mogelijk partijen te verbinden.

We trachten een spreekbuis en belangenbehartiger van natuur, landschap, milieu en zeker van energietransitie te blijven, om op die manier bij te dragen aan vergroting van het maatschappelijk draagvlak. We willen voorlichting blijven geven over ontwikkelingen op het gebied van natuur, landschap en milieu en zijn aanjager van natuur-, milieu-, en landschapsprojecten. In onze hoedanigheid van belangenorganisatie trachten wij in ons handelen ook regelmatig onze luis-in-de-pelsfunctie te laten zien.

Leeswijzer

Dit Meerjarenbeleidsplan begint met een uiteenzetting van de meerwaarde van de Natuur en Milieufederatie Groningen binnen het veld van organisaties die actief zijn voor natuur, landschap en milieu. Vervolgens schetsen we onze beoogde rol in de ontwikkelingen die in onze provincie een rol spelen en maken we concreet wat wij als onze taken en functies zien. Daarna signaleren we de maatschappelijke trends die mede onze visie, strategie en keuzes bepalen. Vervolgens schetsen we per beleidsterrein de stand van zaken, onze reguliere taken en onze focus en illustreren we op welke manier we invulling geven aan onze taken en rollen. Tot slot volgt onze kijk op projectontwikkeling en op onze organisatie. We besluiten dit beleidsplan met de meerjarenbegroting.

2. Visie en strategie

Visie

De NMG staat midden in de Groningse maatschappij en wil toewerken naar een duurzame samenleving die rekening houdt met de draagkracht van natuur, landschap en milieu. Daarbij gaat het over de verandering van de economie, over een duurzame wijze van produceren en consumeren, en over de omgang met de kwaliteit van natuur en landschap en de directe leefomgeving. We zijn ons ervan bewust dat we steeds de ecologische duurzaamheid in samenhang met andere belangrijke maatschappelijke belangen moeten beschouwen.

Om die duurzame samenleving te bereiken, hebben we onze achterban, die bestaat uit meer dan vijftig aangesloten organisaties, en ons netwerk, dat bestaat uit belangrijke doelgroepen in de Groningse samenleving en betrokken burgers, hard nodig. Deze wortels in de Groningse samenleving zijn ons onderscheidend vermogen én ons bestaansrecht.

We kiezen dan ook voor een zo zuiver mogelijke vertegenwoordiging van onze achterban. Als belangenbehartigers dragen we hun standpunten uit, voeren waar mogelijk overleg namens hen en maken waar mogelijk afspraken namens hen. De NMG zoekt overleg en samenwerking op basis van inhoudelijke argumenten. We willen coalities sluiten, maar als het nodig is willen we ook onze tanden kunnen laten zien. We willen een organisatie zijn die staat voor de belangen van onze achterban en bij natuur, landschap en milieu betrokken burgers in de provincie.

De NMG wil de spreekbuis zijn van de Groningse natuur-, en milieubeweging. Regionale onderwerpen zien we als een primaire insteek van onze achterban. Waar nodig bieden we ondersteuning, maar het initiatief behoort wat ons betreft bij de regionale of lokale groepen te liggen. Veel aangesloten organisaties zijn vrijwilligersorganisaties die niet de financiële en inhoudelijke mogelijkheden hebben om afdoende inbreng te leveren. De NMG acht het haar taak deze groepen te ondersteunen.

De groene koplopers onder de bedrijven, burgers en organisaties beschouwen wij als onze partners. Zij zijn de goede voorbeelden en die willen wij zichtbaar maken. We ondersteunen burgerinitiatieven van onderop die werken aan verduurzaming van de nabije omgeving. We willen bedrijven en instellingen steunen die hun productie- en consumptiepatronen verduurzamen en zich ontwikkelen in harmonie met ecologische belangen. Die steun moet leiden tot verankering van de verduurzaming in het beleid van bedrijven en overheden. Op het gebied van ecologische duurzaamheid willen we een positieve bijdrage leveren en werken we met zoveel mogelijk partners samen. Hierbij is duurzame energie een van de speerpunten voor de komende jaren. Dit alles met als doel een rijke natuur en een mooi landschap, uiteraard in samenhang met mens en economie. De NMG gaat voor een schoon milieu dat garant staat voor een gezonde toekomst en een klimaatvriendelijk Groningen. Omdat we ervan overtuigd zijn dat economie en ecologie elkaar kunnen versterken, werken we graag samen met Groningse bedrijven en de sociaaleconomische organisaties in onze provincie.

Strategie

De NMG wil een oplossingsgerichte en innovatieve natuur- en milieuorganisatie zijn, die bijdraagt aan de ontwikkeling en uitvoering van natuur-, landschaps-, energie- en milieubeleid. Ons doel is om daarin het verschil te maken ten opzichte van andere instanties en organisaties. Met 'het verschil maken' bedoelen we dat we met innovatieve initiatieven vooroplopen en ons concentreren op een aantal kern dossiers waar de unieke rollen en taken van de NMG goed tot uitdrukking komen. Om dat doel te bereiken, zet de NMG in op drie strategieën:

1) We willen een **podium** zijn voor publiek debat. Als er in Groningen beleid nodig is of ontwikkeld wordt, komen wij in actie. We laten zo snel mogelijk nieuwe invalshoeken en sterke alternatieven zien. Daarmee vormt de NMG een effectieve arena voor debat en dialoog bij standpuntbepaling en beleidsprocessen. In het publieke debat willen we onze achterban een doorslaggevende rol laten spelen wanneer het gaat over rechtvaardiging van de standpunten en acties van de NMG. De NMG wil de achterban mobiliseren, verlevendigen en vernieuwen om het draagvlak voor verandering te versterken. We kiezen daarbij voor coalities en samenwerking met onze groene partners.

2) We willen innovatieve duurzame oplossingen en alternatieve maatregelen in de **etalage** zetten. Daarbij gaat het over de verandering van onze economie, over nieuwe manieren van produceren en

consumeren, en over onze omgang met de kwaliteit van natuur en landschap en onze directe leefomgeving. Wel zijn we ons bewust dat we steeds de ecologische duurzaamheid in samenhang met andere belangrijke maatschappelijke belangen moeten beschouwen. We willen aansprekende voorbeelden naar voren brengen, die de transitie naar een groene economie en samenleving laten zien. De NMG zal alle geschikte vormen van communicatie inzetten om vergroening van economie en maatschappij te bewerkstelligen.

3) De NMG wil **concrete afspraken** maken namens de natuur-, landschaps- en milieubeweging. Afspraken die bijdragen aan duurzame ontwikkeling. We staan open voor onderhandelingen met het bedrijfsleven, andere belangenorganisaties en overheden. We willen de natuur- en milieubeweging verbinden vanuit het principe 'eendracht maakt macht' en willen die positie inzetten om economische ontwikkelingen zo duurzaam mogelijk vorm te geven.

3. De waarde van de Natuur en Milieufederatie Groningen

De Natuur en Milieufederatie Groningen heeft om de volgende redenen een unieke positie in het veld van maatschappelijke organisaties:

- Zij wil **een sterk verbindend element in de natuur- en milieubeweging** blijven. Haar achterban bestaat uit een brede verscheidenheid van organisaties: natuurbeschermingsorganisaties en organisaties die betrokken zijn bij landschapsbehoud, milieukwaliteit, leefomgeving en klimaat- en energievraagstukken. De NMG is in staat de standpunten en belangen van dit brede palet te bundelen en vormt zodoende een logisch aanspreekpunt voor overheden en bedrijfsleven. In de afgelopen jaren heeft de NMG laten zien dat die positie kan leiden tot concrete afspraken tussen de natuur- en milieubeweging en andere belangenvertegenwoordigers.
- Zij wil actief blijven op een **breed spectrum van beleidsterreinen en -onderwerpen**. Zij blijft de verbinding maken tussen de vraagstukken en belangen die spelen op het terrein van natuurbeleid, landschapsbeleid, milieukwaliteit, energietransitie en duurzame ontwikkeling. De specifieke kennis en kunde over de onderlinge samenhang van beleidsvraagstukken die de NMG heeft opgebouwd, is van grote waarde. Niet alleen voor haar eigen achterban, maar zeker ook voor de bestuurders en de ambtelijke organisaties van de provincie Groningen.
- De NMG beschikt over een **breed en omvangrijk netwerk**. Vanuit onze werkzaamheden is er niet alleen regelmatig contact met achterbanorganisaties en betrokken burgers, maar ook met bestuurders, politici en beleidsambtenaren die landelijk, provinciaal en gemeentelijk actief zijn. We hebben daarnaast contact met de besluitvormers in het georganiseerde bedrijfsleven en met individuele bedrijven, met maatschappelijke organisaties, waterschappen, onderwijsinstellingen en individuele deskundigen. De NMG blijft daardoor in staat om bij een groot aantal beleidsvraagstukken deskundigheid te organiseren en alle belanghebbenden te betrekken. De afgelopen jaren heeft de NMG aangetoond dat de inzet van ons netwerk bijdraagt aan de kwaliteit van besluitvorming en versterking van de lobby voor maatschappelijke belangen in de provincie Groningen. Daarnaast heeft de NMG laten zien dat de gerichte inzet van dit brede netwerk een belangrijke bijdrage levert aan projecten die uitvoering geven aan duurzaamheidsdoelstellingen.
- De NMG is geworteld in de provincie en daarom in staat te **schakelen tussen abstract beleid en lokale werkelijkheid**. Wij hebben zicht op de karakteristieke knelpunten op lokaal niveau, maar kennen ook de beleidsmakers en besluitvormers op provinciaal en landelijk niveau. Hierdoor proberen wij te blijven bijdragen aan participatie in besluitvorming, alsook aan het verbeteren van de lokale leefomgeving.
- De NMG wil blijven inzetten op **zowel beleidsbeïnvloeding als op uitvoering van concrete projecten** die bijdragen aan uitvoering van duurzaamheidsbeleid. Wij kunnen op die manier de schakel blijven tussen beleidsambities en de inwoners van de provincie. We willen beleidsambities realiseren door bij te dragen aan de benodigde gedragsverandering, wat tegelijkertijd concrete informatie oplevert waaraan beleidsmakers zich kunnen spiegelend.

De Natuur en Milieufederatie Groningen wil een betrouwbare, constructieve en onmisbare schakel zijn in duurzame economische ontwikkeling, in het realiseren van een effectief natuur-, milieu- en landschapsbeleid en in het versnellen van de energietransitie. Op dat laatste gaan we de komende jaren zwaarder inzetten.

Ons bestaansrecht én onze positie hangen nauw samen met het vertrouwen dat we genieten bij onze achterban en de inwoners van de provincie Groningen, omdat de NMG onafhankelijk en zonder politieke druk standpunten kan bepalen en uitdragen.

4. De verschillende functies van de Natuur en Milieufederatie Groningen

Om invulling te geven aan haar algemene maatschappelijke doelstelling ("behoud en optimaal beheer van natuur, landschap en milieu in de provincie Groningen"), wil de NMG de volgende functies blijven uitoefenen:

1. De coördinatie- en verbindingfunctie

We willen de inzet van natuur-, landschaps- en milieuorganisaties blijven coördineren. Het doel is om de banden met de regionale groepen te versterken en om de achterban te verbreden met nieuwe groepen. Hierbij verschuift onze focus naar o.a. lokale energiecoöperaties. Daarnaast willen wij geïnteresseerde en betrokken mensen betrekken die het verschil willen en kunnen maken op het gebied van groen en duurzaamheid binnen onze netwerken en/of coöperaties. We blijven zoeken naar de verbinding tussen standpunten en agenda's van groene en niet-groene organisaties versus politiek, overheid en bedrijfsleven.

2. De ontwikkelfunctie

We willen vroegtijdig betrokken zijn bij het ontwikkelen van beleid. Juist door onze expertise en inzet van onze achterban zijn wij in staat om de "andere kijk" te organiseren en in te brengen. De NMG ontwikkelt projecten waarmee we duurzame ontwikkeling op gang brengen en ondersteunen. We genereren projecten waarin innovatieve duurzame oplossingen worden gezocht en onderzocht. Aanvullend wil de NMG projecten blijven ontwikkelen die een breed draagvlak creëren voor deze duurzame ontwikkeling, waarbij we samenwerken met verschillende organisaties, bedrijven en inwoners van de provincie Groningen. Daartoe organiseren we o.a. publieke debatten en presenteren we inspirerende voorbeelden. We hopen hiermee overheden en bedrijfsleven enthousiast te maken om duurzame voorstellen uit te blijven voeren.

3. De communicatiefunctie

De NMG wil de spreekbuis zijn van de natuur-, milieu- en duurzaamheidsbeweging in Groningen. We willen de standpunten van onze achterban samenbrengen in een aansprekend verhaal dat met kracht in het publieke debat naar voren wordt gebracht. Daarom stelt de NMG communicatie de komende jaren centraal. We blijven met onze achterban en met bedrijven, instellingen, burgers en overheden van gedachten wisselen over actuele natuur-, landschaps-, energie- en milieukwesties in de provincie Groningen.

Twee aspecten van communicatie zijn daarbij vooral van belang. Om namens de natuur- en milieubeweging te kunnen spreken, willen we op gestructureerde wijze de standpunten en meningen van onze achterban inventariseren én een structureel podium voor discussie bieden. Daarom hebben we verschillende bestaande en nieuw te ontwikkelen netwerken waarin vertegenwoordigers van onze achterban en deskundigen beschikbaar en bereikbaar zijn om met elkaar en met NMG-medewerkers standpunten te bepalen.

Ook willen we de standpunten van de natuur- en milieubeweging zo breed mogelijk en met zoveel mogelijk impact uitdragen. We willen daarom een breed scala aan communicatiemiddelen inzetten, van nieuwsbrieven en sociale media tot strategische communicatie. In ons inhoudelijke werk zijn we op zoek naar meer focus, maar als het om communicatie gaat zijn we juist op zoek naar verbreding. Elke doelgroep heeft haar eigen communicatiemiddelen. Maatwerk in plaats van het *one message to all*-principe.

4. De ondersteunende functie

Het laten horen van een gezamenlijk geluid betekent dat de vaststelling van standpunten en belangen van de NMG in nauwe interactie met de achterban tot stand komt. De NMG wil een brede achterban vertegenwoordigen van (veelal vrijwilligers)organisaties en betrokken burgers. We vinden het belangrijk dat deze partijen professionele, deskundige en betrouwbare gesprekspartners zijn voor overheden en bedrijven en zien het als onze taak hen daarin te ondersteunen. Lokale en regionale groepen kunnen een beroep doen op de NMG voor zaken die zij zelf moeilijk kunnen organiseren. Het gaat dan bijvoorbeeld om het verkrijgen van inhoudelijk advies over natuur- en milieukwesties en het verwerven van kennis over overheidsbeleid en wetgeving. Bij de grotere professionele natuurbeschermingsorganisaties die bij ons zijn aangesloten is onze rol vaak een andere. Er is niet automatisch sprake van vertegenwoordiging en ondersteuning vindt vaak plaats in de vorm van samenwerking.

5. De luis-in-de-pelsfunctie

Wanneer natuur, milieu en landschap schade oplopen, de volksgezondheid in het geding is, of als processen onomkeerbaar dreigen te worden, zoals bij klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit, dan willen we dit kritisch bekijken en grenzen stellen. De NMG kiest voor een goede balans tussen actie, overleg en consensus. We willen in Groningen een intelligente sparring partner zijn voor overheden en bedrijven. Een organisatie die beleidsmakers kritisch, maar constructief blijft volgen en bevragen. De NMG wil een organisatie zijn die waar nodig in staat is de kwaliteit van natuur, milieu en landschap in Groningen te bewaken en te verdedigen.

5. Trends en ontwikkelingen

Als het gaat om het bepalen van de inhoud en de strategie voor de komende jaren, wil de NMG actief inspelen op de volgende trends en ontwikkelingen:

- 1) De regionale en lokale niveaus worden steeds belangrijker in de vormgeving van natuur-, milieu- en landschapsbeleid. Terwijl de betrokkenheid bij bredere maatschappelijke discussies terugloopt, neemt de betrokkenheid bij onderwerpen in de directe leefomgeving juist toe.
- 2) Politiek en samenleving zijn steeds minder aanspreekbaar op, en steeds minder verbonden aan, ideologische standpunten. Maatschappelijke discussies staan steeds meer onder invloed van snelle en oppervlakkige media-aandacht. Standpunten worden vaker bepaald door het eigen individuele belang en minder door het bredere maatschappelijk belang.
- 3) Gezondheid en veiligheid zijn voor mensen uitermate belangrijk. De aandacht voor natuur, landschap en milieu zal toenemen als aan deze kwaliteiten wordt bijgedragen.
- 4) Ieder individu is zijn of haar eigen autoriteit. De boodschap van politici en de inhoudelijke kennis van wetenschappers en natuur- en milieuorganisaties doen er publiekelijk steeds minder toe.
- 5) De langdurige binding van mensen aan maatschappelijke organisaties neemt af. Vandaag de dag verbinden mensen zich in toenemende mate tijdelijk aan een concreet onderwerp in hun directe leefomgeving.
- 6) De samenleving wordt minder duidelijk van bovenaf gestuurd en de participatiesamenleving is in ontwikkeling. Steeds meer mensen zijn actief in hun omgeving. Ze verlenen mantelzorg, starten een buurtproject op het gebied van duurzame energie of voedsel, of een cultureel project. De meeste van deze initiatieven ontstaan vanuit inwoners zelf, toegejuicht en op diverse manieren ondersteund of gefaciliteerd door de overheid en het maatschappelijk middenveld. De overheid vraagt op haar beurt markt en samenleving om problemen op te lossen, wat betekent dat de ontwikkeling van internationale markten vaak meer bepalend is dan overheidsbeleid. Duurzame ontwikkeling wordt daarom meer en meer vormgegeven door groepen burgers, marktpartijen en maatschappelijke organisaties, en minder door de overheid.
- 7) De economische crisis heeft tot gevolg dat overheden, particulieren en bedrijven minder geld besteden aan natuur, landschap, milieu en duurzame ontwikkeling. De prioriteit ligt bij het op gang brengen van economische groei en andere belangen moeten daar steeds vaker voor wijken.

8) Daarentegen kan het streven naar duurzaam consumeren en produceren ook beschouwd worden als een breed gedragen ontwikkeling, waarin burgers en bedrijven de voorhoede vormen. Economisch belang en duurzame bedrijfsvoering gaan steeds vaker hand in hand. Een goed voorbeeld hiervan is de circulaire economie. Dit concept biedt voor bedrijven een geïntegreerde benadering van duurzaam produceren en consumeren en heeft als belangrijkste idee dat alles weer als grondstof gebruikt kan worden. Het streven is om volledig sluitende biologische en technologische kringlopen te creëren.

9) Door allerlei incidenten groeit de maatschappelijke weerstand tegen de verdere opschaling en intensivering van onze voedselproductie. Er is een groeiende behoefte aan lokaal geproduceerd voedsel. Verduurzaming van het voedselsysteem en het terugdringen van voedselverspilling zijn grote opgaves waarbij veel partijen betrokken zijn. Het gaat om de verduurzaming van de productie, maar ook van de consumptie en de hele keten daartussenin.

10) De klimaatproblematiek en het dreigende tekort aan fossiele brandstoffen vragen om een omschakeling naar duurzame energiebronnen. Deze duurzame energie zal grotendeels bovengronds opgewekt worden en een grote ruimtelijke claim leggen op de leefomgeving. Dit zal ook effect hebben op natuur- en landschapswaarden. De uitdaging is om deze nieuwe vorm van energieopwekking in onze provincie in te passen met oog voor landschap en natuur.

11) Draagvlak onder de bevolking is een steeds belangrijker factor bij de vraag of een initiatief gerealiseerd kan worden.

Specifiek voor de provincie Groningen geldt:

1) De gaswinning en de daarmee gepaard gaande bodemdaling, aardbevingen en veiligheidsaspecten staan de komende jaren prominent op de agenda. De veiligheid van de Groningers en het economisch perspectief voor de provincie spelen een nadrukkelijke rol in alle discussies. Wij zien een teruglopend vertrouwen in de overheid en een toenemende rol van maatschappelijke organisaties. Onze rol bij de Dialoogtafel is hiervan een mooi voorbeeld.

2) De industriële ontwikkeling van de Eemshaven biedt geweldige economische kansen, maar vraagt tegelijkertijd om bescherming van natuur, landschap en milieu aan de rand van het werelderfgoed Waddenzee. Omwonenden worden in hun directe leefomgeving geconfronteerd met de gevolgen van de economische groei in de Eemsdelta. Wij nemen waar dat dit soms leidt tot verscherping van het maatschappelijk debat, waarbij bestuurders indringender wordt gevraagd om economische ontwikkelingen te sturen en selectief te zijn.

3) Groningen is erin geslaagd zich als belangrijke energieprovincie op de kaart te zetten. Vanuit de discussie rond de gaswinning is de urgentie om te komen tot een duurzame energievoorziening nog actueler. Het besef groeit in onze beleving dat Groningen een voortrekker zal moeten zijn bij innovatieve duurzame ontwikkelingen in de energiemarkt, wil zij haar leidende positie behouden. Onlosmakelijk onderdeel hierbij is inzet op energiebesparing. De NMG wil zich de komende jaren in blijven zetten om Noord-Nederland als energietransitieregio te profileren.

6. Keuzes

De NMG heeft de afgelopen jaren hard gewerkt aan een schoon milieu, duurzame economische ontwikkeling, een rijke natuur en een aantrekkelijk landschap. Dit blijven we ook de komende jaren doen.

De inzet van de NMG is de afgelopen jaren verschoven naar terreinen waar we het meest nodig waren om de ontwikkelingen in overeenstemming te brengen met de belangen van natuur, landschap en milieu. Dat was in de eerste plaats de **industriële ontwikkeling van de Eemsdelta**, te midden van een beschermd en waardevol natuurgebied. In de tweede plaats de eveneens stormachtige **ontwikkeling van de energiesector in Groningen**, die vraagt om het sturen en aanjagen van ontwikkelingen die passen in het transitieproces naar een duurzame energievoorziening. Deze ontwikkeling is de laatste jaren versneld en pregnanter geworden door de totstandkoming van het

Energieakkoord. Daarbij heeft de gaswinning en alle effecten die daardoor in de provincie optreden veel aandacht gevraagd.

Het is een bewuste keuze om de komende beleidsperiode onze prioriteit te blijven leggen bij deze ontwikkelingen. We willen een belangrijke rol in het aardbevingsdossier vervullen waar het gaat om de economische versterking van het aardbevingsgebied, waarbij transitie naar een duurzame energievoorziening, veiligheid en verbetering van de leefbaarheid belangrijke speerpunten zijn. Door in te zetten op de ontwikkelingen in het aardbevingsgebied, de Eemsdelta en in de energiesector, ons proactief op te stellen en onze rol van spin in het web met volle inzet te vervullen, willen we de belangen van natuur, landschap en milieu op de langere termijn blijven beschermen. Met een proactieve houding denken we meer invloed te hebben dan met bezwaar indienen op plannen waarover we niet hebben meegepraat.

Keuze beleidsterreinen

Door de tijd en aandacht die deze onderwerpen vergen moeten we prioriteiten stellen. Want hoewel er op een veelheid aan onderwerpen steeds meer inzet van de NMG gevraagd wordt, ontbreekt het aan de menskracht om op al die onderwerpen voldoende inzet en kwaliteit te leveren. Een andere reden om scherpe keuzes te maken is de intern gevoelde behoefte om meer focus in ons werk te brengen. Doordat de NMG zich traditioneel met een groot aantal beleidsterreinen en onderwerpen bezighoudt, ontstaat het gevoel dat we weliswaar hard werken, maar dat die inzet te gespreid en versplinterd is om overal écht het verschil te maken. We kiezen de door ons behandelde onderwerpen daarom op basis van de volgende aspecten en zullen ook dan nog een afweging moeten maken welke onderwerpen de meeste inzet krijgen, om zo de kwaliteit te leveren die noodzakelijk is voor een goede uitvoering:

- actualiteit van de onderwerpen binnen het beleid;
- de wensen van onze achterban;
- beschikbare subsidies.

De NMG kiest op grond hiervan voor **Groene Ruimte, Duurzame Bedrijvigheid, Energie, Communicatie en Netwerken**.

Andere thema's en onderwerpen

Het maken van keuzes betekent dat we verwachtingen over de NMG niet altijd kunnen waarmaken. De NMG probeert keuzes te maken met behoud van het goede. Als de basissubsidie ontoereikend is om ons afdoende met een onderwerp bezig te houden, maar dat onderwerp traditioneel wel op onze weg ligt, willen we samen met onze partners projectmatige financiering verwerven.

In de hierna volgende schets van onze beleidsterreinen wordt aangegeven welke **taken en rollen** we op genoemde beleidsterrein innemen en op welke onderwerpen of gebieden we onze **focus** leggen. We willen op een groot aantal onderdelen, aanvullend op de budgetsubsidie, projectfinanciering verwerven om tot uitvoering te komen. We moeten keuzes maken, maar tegelijkertijd zijn er volop kansen om meer dan ooit het verschil te maken.

7. Communicatie en Netwerken

7.1 Inleiding

Hoewel de onderdelen Communicatie en Netwerken niet als inhoudelijk beleidsterrein kunnen worden beschouwd, verdienen ze als onderdeel van het werk van de NMG de aankomende beleidsperiode wel onze speciale aandacht. Constructieve communicatie en het opzetten en onderhouden van onze verschillende netwerken zijn immers voorwaarden voor ál ons werk. We zetten voor deze onderwerpen dan ook in op de volgende speerpunten:

7.2 Speerpunten

Spreekbuis van de Groningse natuur- en milieubeweging

De NMG wil de spreekbuis zijn van de natuur- en milieubeweging in Groningen. De afgelopen jaren is hard gewerkt aan een effectief platform om het debat met onze achterban op gang te brengen en te houden. Onze aangesloten organisaties en natuurlijk ook de burgers in onze provincie moeten weten

zo wat er speelt en wat ons bezighoudt, en ze worden middels diverse doelgroep gerichte mailings tijdig in de gelegenheid gesteld om mee te praten en te denken.

Publieksactiviteiten

De NMG wil een brede beweging vertegenwoordigen. Naast de ruim vijftig aangesloten organisaties willen we ook nieuwe groepen betrekken die zich kunnen vinden in de doelstelling van de NMG. Hierbij kijken we ook naar de oprichting van netwerken die meer gericht zijn op kennisdeling dan op standpuntbepaling zoals dat geldt voor een thema als voedsel. Op het gebied van ruimtelijke ordening en energie zijn inmiddels effectieve netwerken opgezet. Daarnaast willen we betrokken Groningers die zich niet hebben georganiseerd van informatie voorzien en betrekken bij debat en bij onze projecten. Dat willen we doen door het organiseren van goede en laagdrempelige publieksactiviteiten. Daarbij blijven we het instrument van de Nieuwsbrief en de Groene Peiler (ons online burgerpanel) inzetten.

Social Media

De NMG kiest voor de inzet van een mix van deze media, zodat elke publieksgroep bereikt wordt. Het doel van de NMG is om te laten zien wat wij allemaal doen en om meer mensen daarbij te betrekken. Ook voor het onderhouden van de netwerken kan inzet van Social Media van belang zijn voor een snelle uitwisseling van meningen en standpunten.

Maatschappelijk draagvlak

Het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor actuele natuur-, milieu- en landschapsonderwerpen voor de kwaliteit van de leefomgeving in de provincie blijft een belangrijke taak van de NMG. Veelal werken we hieraan door het organiseren van discussieavonden en maatschappelijke debatten het schrijven van opinieartikelen in de krant, maar bovenal door het ontwikkelen van kleinere en grotere projecten buiten het reguliere beleidswerk om die aansluiten op deze thema's. Denk aan pilots, het ontwikkelen van inzichtelijke modellen en digitale tools, ontwerpwedstrijden, symposia en grotere modulaire of gefaseerde projecten.

Participatiesamenleving

Door de transitie naar de participatiesamenleving gaat de NMG zich, nog meer dan de afgelopen periode, richten op het faciliteren van groepen inwoners bij hun buurt- of dorpsprojecten op het gebied van voedsel, duurzaamheid of energie. Door onze ervaring met het ontwikkelen van projecten, expertise op onderwerpen rondom voedsel, duurzaamheid en energie en onafhankelijke positie kunnen we initiatieven handreikingen doen en hen voorzien van handvatten en kennis om hun initiatief verder te brengen. We zetten hun initiatieven in de etalage, signaleren door ons netwerk slimme verbindingen, coördineren en verbinden.

8. Groene Ruimte

8.1 Reguliere taken

Natuur- en landschapsbeleid

De kwaliteit van natuur en landschap in Groningen staat onder druk. Verdroging, verzuring en vermesting bedreigen het voortbestaan van waardevolle soorten binnen en buiten onze natuurgebieden. De biodiversiteit op het platteland loopt al jaren terug. De NMG vertegenwoordigt een groot aantal provinciale natuur- en landschapsorganisaties en wil zich namens hen inzetten voor de verbetering van de natuurkwaliteit in Groningen en het gereedkomen van een goed functionerend Nationaal Natuurnetwerk. Daarnaast wil zij zich inzetten voor een natuurvriendelijk beheerd netwerk van landschapselementen, akkerranden, weiden, bermen, oevers en waterlopen, waar zich een gevarieerde bloem- en kruidenrijke vegetatie kan ontwikkelen om zo de biodiversiteit op het platteland te vergroten.

Groningen wordt gekenmerkt door haar karakteristieke landschappen en landschapselementen. Geen andere Nederlandse provincie heeft zo'n grote diversiteit in landschapstypen. Het landschap wordt sterk gewaardeerd maar kent ook bedreigingen, met name in de vorm van schaalvergroting in de landbouw, nieuwe infrastructuur en bedrijvigheid. Daarnaast staan mede door bezuinigingen de financieringsbronnen voor het onderhoud en behoud van deze waardevolle elementen de komende jaren onder druk. De NMG zal zich inzetten voor het behoud van deze 'pronkjewails' op provinciaal en regionaal niveau. De NMG wil op regionaal niveau haar achterban en netwerk actief betrekken bij het

gezamenlijk met gebiedspartners uitwerken en uitvoeren van gebiedsagenda's ten behoeve van het behoud en herstel van het landschap.

De NMG wil fungeren als spreekbuis van de kleinere organisaties en als samenwerkingspartner van de grotere organisaties. We willen gezamenlijke acties blijven coördineren, hopen openingen te creëren door verschillende partijen bij elkaar te brengen en houden een vinger aan de pols. Bovendien willen we publiek, aangesloten organisaties en overheden informeren teneinde het belang van het Nationaal Natuurnetwerk en een goede natuurkwaliteit hoog op de agenda te houden. De NMG wil het secretariaat van het natuurbeschermingsoverleg voeren, waarin de grotere professionele natuurorganisaties hun activiteiten coördineren, en beheert het Netwerk Groene Ruimte (zie hieronder). De standpunten van partijen willen we naar voren brengen in bestuurlijke en ambtelijke overleggen bij Provincie en gemeenten, daarnaast willen we fracties in Provinciale Staten blijven benaderen en willen we overleg voeren met de waterschappen, LTO Noord en andere partijen die betrokken zijn bij het landelijk gebied.

Netwerk Groene Ruimte

Het netwerk Groene Ruimte (voorheen netwerk RO) bestaat uit vertegenwoordigers van onze aangesloten organisaties, deskundigen en betrokken Groningers, die zich willen inzetten voor de kwaliteit van het landelijk gebied. Via het netwerk willen we onze achterban informeren over actuele ontwikkelingen, gezamenlijk kennis opbouwen, standpunten vaststellen en onze lokale groepen activeren om zelf op te komen voor hun belangen. De doelstelling is om binnen de beleidsperiode dit actieve netwerk verder uit te bouwen, zodat alle natuur- en landschapsorganisaties uit onze achterban erin zijn vertegenwoordigd.

Ruimtelijke ordening

De ruimtelijke ordening is het instrument dat de ruimtelijke kwaliteit van ons landschap en onze natuur moet regelen. Nieuwe ontwikkelingen, zoals bedrijvigheid, schaalvergroting in de landbouw en intensieve veehouderij, infrastructuur, energiegewassen en -opwekking, kunnen op gespannen voet staan met de kwaliteit van de leefomgeving, natuur en landschap. De NMG vindt niet dat deze ontwikkelingen per definitie moeten worden tegengehouden, maar wil wel dat deze activiteiten worden ontwikkeld op de juiste plek en wijze. Samenwerking met initiatiefnemers, bedrijven, overheden en aangesloten organisaties moet leiden tot een inpassing die bestaande waarden en kwaliteiten van natuur, landschap en milieu intact laat. Het is dan ook een van de belangrijkste terreinen waarop de NMG de bij haar aangesloten organisaties wil ondersteunen. Namens het natuurbeschermingsoverleg en netwerk Groene Ruimte willen we mee praten en denken over nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. De NMG hoopt hierbij te fungeren als spin in het web: we willen publiek, bedrijven en overheden informeren en fungeren als aanspreekpunt voor deze partijen.

8.2 Speerpunten

Eems-Dollardestuarium

In het beleidsveld Groene Ruimte wil de NMG zich de komende beleidsperiode vooral richten op het Eems-Dollardestuarium. We denken hier ook daadwerkelijk het verschil te kunnen maken. Het gaat daarbij om het coördineren en verbinden van de zeer uiteenlopende belangen in het gebied en om aan te sturen op natuurverbetering.

In het Eems-Dollardestuarium ontmoet het zoete rivierwater van de Eems het zoute water van de als Werelderfgoed aangewezen Waddenzee. Een uniek en waardevol landschap voor mens, plant en dier, en tevens Natura 2000-gebied. Langs de rand, op de industrieterreinen van de Eemshaven en Delfzijl, vindt veel bedrijvigheid plaats en staan nog tal van nieuwe economische ontwikkelingen op stapel. Onder de huidige omstandigheden zijn de economische ontwikkelingen niet altijd in overeenstemming met de belangen van natuur, landschap en milieu.

Alle werkvelden van de NMG komen samen in dit gebied: natuur, landschap, duurzame energie, 'flúster en düster', industrie en duurzame bedrijvigheid. In het estuarium is er sprake van een complexe bestuurlijke structuur. Veel verschillende overheden aan beide kanten van de grens hebben zo hun eigen deelbevoegdheden, veel verschillende organisaties en bedrijven aan beide kanten van de grens hebben zo hun eigen deelbelangen. De NMG kan hier optreden als spin in het web namens de gezamenlijke natuur- en landschapsorganisaties om het belang van de natuur- en

landschapswaarden van de Eems-Dollard onder de aandacht te brengen en te behartigen. Ook voeren we het secretariaat van het Nederlands-Duitse platform Eems-Dollard Natuurlijk, dat tot doel heeft de inspraak van Nederlandse en Duitse natuur- en milieuorganisaties te coördineren.

Duurzame landbouw

De verregaande schaalvergroting in de landbouw en met name de melkveehouderij heeft de discussie rondom de kwetsbare relatie tussen landbouw, landschap, natuur en leefbaarheid weer actueel gemaakt. De NMG wil zich in samenspraak met haar achterban en netwerken inzetten voor een duurzame landbouw, waarbij gestreefd wordt de emissie van vermestende stoffen en het gebruik van bestrijdingsmiddelen zoveel mogelijk te reduceren en waarbij de inpassing in het landschap, de leefbaarheid en de biodiversiteit voorop staan. Dit willen we doen door mee te denken over beleidsvorming, maar ook door de problematiek waar nodig kritisch te agenderen in ambtelijke en bestuurlijke overleggen, Provinciale Staten en betrokken partners in het landelijk gebied.

Energie landschappen

De klimaatverandering en het energievraagstuk maken de noodzaak om over te stappen op duurzame vormen van energie steeds groter. De energievoorziening zal daarmee in toenemende mate overgaan van het delven van fossiele brandstoffen naar de bovengrondse productie van energie. Dit zal ook grote ruimtelijke impact hebben, duurzame bronnen zoals wind- en zonne-energie en biomassa hebben door hun ruimtebeslag een aanzienlijke invloed op natuur en landschap. De NMG staat midden in deze discussie. De NMG denkt en praat namens haar achterban mee over het belang van duurzame energieproductie en de ruimtelijke impact hiervan. Wat is waar onder welke voorwaarden mogelijk? Daarbij willen we draagvlak creëren en partijen verbinden.

Water

Waterbeheer en waterkwaliteit zijn belangrijke factoren bij het waarborgen van effectief natuurbeheer en bij het vormgeven van effectief natuurbeleid. Water vormt belangrijke karakteristieken van het Groninger landschap, zoals bijv. het marensysteem. De NMG wil in de komende beleidsperiode in het bijzonder inzetten op een pleidooi voor het ontwikkelen van zoet-zoutovergangen en brakwatergebieden aan de waddenkust en langs de randen van het Eems-Dollardestuarium. In het kader van waterbeheer zal de focus liggen op veenoxidatie, waarbij met name gekeken wordt naar alternatieve financieringsmogelijkheden van veenvernattingsprojecten (Valuta voor Veen). In het kader van waterkwaliteit zal de inzet zijn om de vervuiling van oppervlakte- en grondwater met bestrijdingsmiddelen en medicijnen tegen te gaan. Door de bezuinigingen van 2013 wil de NMG deze activiteiten op het gebied van waterbeheer en waterkwaliteit vooral projectmatig invullen.

Verduurzamen van het voedselsysteem.

Steeds meer zijn inwoners zich bewust van de negatieve gevolgen die de massale en intensieve voedselproductie hebben op klimaat, natuur en landschap. Er is een groeiende behoefte aan lokaal voedsel. De NMG ziet duurzame of lokale voedselproductie als belangrijke tegenhanger van de verdere intensivering en schaalvergroting in de landbouw en veehouderij in onze provincie. We willen duurzame productie van lokale voedsel- en energiegewassen stimuleren door partijen (producenten en afnemers) bij elkaar te brengen. In de voedselketen spelen boeren, levensmiddelenindustrie, supermarkten en tal van andere partijen een rol en veelal is voor verduurzaming van het systeem onderlinge samenwerking of afstemming noodzakelijk. We willen ons inzetten om het Groningse publiek en onze aangesloten organisaties intensief te betrekken en te informeren over het belang van regionaal geproduceerd voedsel. Verder draagt het terugdringen van voedselverspilling volgens Nederlanders het meest bij aan het verduurzamen van het voedselsysteem. Daarom willen wij ons ook inzetten om voedselverspilling tegen te gaan, om zo niet alleen economisch verlies, maar ook milieudruk en overbodig grondstoffengebruik tegen te gaan.

9. Duurzame Bedrijvigheid

9.1 Reguliere taken

De NMG wil werk maken van de verduurzaming van bedrijfsprocessen en het behoud van milieukwaliteit in de provincie Groningen. De focus ligt de komende periode op de gebieden waar dit het meeste knelt, maar waar ook de meeste winst te boeken is. Daarnaast wil de NMG aansprekende voorbeelden van duurzame bedrijfsvoering naar voren halen en adviseren over verduurzaming van

productieprocessen. We doen dit door de actuele ontwikkelingen in de provincie op dit beleidsterrein intensief te volgen. Hiervoor is overleg met de verschillende stakeholders uit de regio nodig en schuiven we met grote regelmaat aan bij Groningen Seaports, Samenwerkende Bedrijven Eemshaven, VNO-NCW en NOM.

Netwerk Milieu

Het netwerk Milieu bestaat uit vertegenwoordigers van onze aangesloten organisaties, deskundigen en betrokken Groningers, die zich willen inzetten voor de milieukwaliteit in onze provincie. Via het netwerk kunnen we onze achterban informeren over actuele ontwikkelingen, gezamenlijk kennis opbouwen, standpunten vaststellen en lokale groepen activeren om zelf op te komen voor hun belangen. De doelstelling is om binnen de beleidsperiode tot een actief en enthousiast netwerk te komen, waarin alle milieuorganisaties uit onze achterban zijn vertegenwoordigd.

9.2 Speerpunten

Duurzame ontwikkeling Eemsdelta

De industrieterreinen in de Eemshaven en Delfzijl, aan de rand van Natura 2000-gebied en werelderfgoed Waddenzee, bieden ruimte aan zware industrie. De afgelopen jaren was er sprake van een enorme groei van de bedrijvigheid in de Eemsdelta. Dit is een belangrijk punt van zorg, maar ook een uitdaging. Waar bedrijven mede verantwoordelijkheid op zich nemen voor behoud en herstel van het unieke natuurgebied, is winst te behalen voor zowel economie als ecologie. Wij streven naar een duurzame economische ontwikkeling in de Eemsdelta. Behoud van milieukwaliteit en herstel van de natuur zijn daarbij voor ons de belangrijkste bouwstenen. Door aan te geven waar de grenzen van de draagkracht van natuur en milieu in dit gebied liggen, althans naar de mening van natuur- en milieuorganisaties, kan een duurzame ontwikkeling van de regio vorm worden gegeven. We streven daarbij, samen met de Provincie en het bedrijfsleven, naar een toetsingskader voor de vergunningen van nieuwe en bestaande bedrijven in de Eemsdelta. Daarmee kan vooraf zekerheid worden gegeven over de vestigingscondities en de proceduretijd (voor zover dat in ons vermogen ligt) en worden ook de belangen van natuur, landschap en milieu veiliggesteld.

We willen namens onze achterban optreden bij het maken van deze afspraken. Daarbij is het van belang dat we hét aanspreekpunt zijn voor alle partijen. Het is daarom noodzakelijk dat intensief gecommuniceerd wordt met de aangesloten organisaties en dat de beschikbare kennis van de ontwikkelingen in het gebied ook wordt gedeeld. Het netwerk Milieu is het platform waarin vertegenwoordigers van onze aangesloten organisaties, betrokken burgers en deskundigen met elkaar kunnen discussiëren over de ontwikkelingen in de Eemsdelta, en waar mandaat kan worden verkregen voor het maken van afspraken. Daarnaast vindt afstemming plaats met het natuurbeschermingsoverleg, de coalitie Wadden Natuurlijk en het Nederlands-Duitse platform Eems-Dollard Natuurlijk! We moeten uiteraard in staat zijn om op niveau mee te praten met bedrijven en overheid over de ontwikkelingen in de Eemsdelta. Hiervoor is een hoog kennisniveau noodzakelijk, ook op het niveau van individuele bedrijfsprocessen.

Groene Havenvisie

De opgebouwde relatie tussen Groningen Seaports en de NMG heeft geleid tot regelmatige en intensieve afstemming over natuur- en milieueffecten van de activiteiten van het havenschap. In relatie daarmee is regelmatig overleg tot stand gekomen tussen de NMG en Samenwerkende Bedrijven Eemshaven, én met afzonderlijke bedrijven in het havengebied. Dit overleg willen we blijven voortzetten en we willen bijdragen aan de afspraken die voortkomen uit het overleg. De NMG wil de komende beleidsperiode meedenken en meewerken aan het verder ontwikkelen van de Groene Havenvisie van Groningen Seaports. Die havenvisie richt zich op het verduurzamen van de activiteiten van het havenschap en op “vergroening” van het haventerrein, en geeft impulsen aan duurzame ontwikkeling van de scheepvaart en de op het haventerrein gevestigde industrie.

Vergroening Industrie

De bedrijfsterreinen in de Eemsdelta bieden de mogelijkheid voor de vestiging van grootschalige chemische industrie. Met name rond Delfzijl is er een groot potentieel aan bedrijfsterrein aanwezig. Vooralsnog is er industrie gevestigd die grotendeels afhankelijk is van fossiele energiebronnen, waarbij grootschalige uitstoot van afvalstoffen naar land, lucht en water plaatsvindt. Bij de toekomstige planontwikkeling dient rekening te worden gehouden met de kansen die er liggen voor het vergroenen

van de bestaande en toekomstige industrie in de Eemsdelta. De NMG deelt de visie van zowel overheid als bedrijfsleven dat de vergroening van deze sector een positieve prikkel geeft aan alle sectoren in Noord-Nederland. We zien grote kansen als het gaat om het hergebruik van warmte en afvalstromen, het sluiten van grondstofkringlopen en het verminderen van de milieu-impact door samenwerking tussen bedrijven. Vergroening van de industrie draagt bij aan het verminderen van de druk op milieu, landschap en natuur binnen en buiten de provincie. Bovendien zet dit proces aan tot technische innovatie, kennisontwikkeling en economische groei en werkgelegenheid in de regio.

De NMG is een belangrijke gesprekspartner bij deze weg naar vergroening. Zo zijn we in staat om in gesprek te gaan met partijen die betrokken zijn bij het acquisitietraject (zoals NOM, VNO-NCW en Groningen Seaports) over kansen voor verduurzaming van de regio. Om dit te kunnen bewerkstelligen onderhoudt de NMG een uitgebreid netwerk van contacten in het bedrijfsleven én met organisaties binnen het sociaal-economisch domein in de regio en een uitgebreid landelijk kennisnetwerk. We stellen ons op de hoogte van actuele technologische ontwikkelingen buiten de regio en weten deze te vertalen naar kansen voor het Noorden.

Biobased economy en Circulaire economie

Het principe van circulaire economie biedt grote kansen voor de Groningse economie. Een afvalproduct van een bedrijf kan dienen als belangrijke grondstof voor een ander bedrijf. Op deze manier streven wij naar het sluiten van productieketens waarbij afvalstoffen zoveel mogelijk worden gereduceerd. De NMG steunt deze ontwikkelingen en zet zich in om bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak te verwerven voor deze initiatieven. Voor een succesvolle circulaire economie is een transparant en handhaafbaar systeem en een heldere visie op het vestigingsbeleid een absolute voorwaarde. Voor wat betreft het gebruik van biomassa in bedrijfsprocessen wil de NMG samen met de initiatiefnemers tot een zuivere wegings- en beoordelingssystematiek komen waarbij aspecten als herkomst van de grondstoffen en de relatie met de voedselproductie gewogen worden.

10. Klimaat en Energie

10.1 Reguliere taken

De overgang naar een volledig duurzame energievoorziening is voor de komende beleidsperiode een van de centrale thema's van de NMG. Vanuit de wetenschap is er overweldigend bewijs voor klimaatverandering als gevolg van menselijk handelen. De NMG ziet daarmee de urgentie voor het verduurzamen van de energievoorziening en het beperken van de uitstoot van broeikasgassen. We onderschrijven de noodzaak om lokaal en regionaal te handelen. Alle uitstoot heeft een lokale bron die naar onze mening leidend is voor de verantwoordelijkheid die lokaal moet worden genomen voor het bijdragen aan oplossingen. Het wegschuiven van de problematiek naar landelijk, Europees of mondiaal niveau is niet constructief. Vanuit de politiek begint de relevantie voor dit thema steeds meer toe te nemen. Noord-Nederland heeft zich succesvol geprofileerd als Energy Valley. Daarnaast is Noord-Nederland hard aan de slag gegaan om de afspraken uit het SER Energie Akkoord te vertalen naar de regio. Deze activiteiten gecombineerd met de kansen en mogelijkheden die op dit moment gecreëerd worden in het aardgasbevingsgebied, geven de provincie Groningen de mogelijkheid een leidende positie te pakken in de energiesector.

Energietransitie

Al in het in 2012(!) door de Natuur en Milieufederaties van Groningen en Drenthe opgestelde Noordelijk Klimaat Perspectief wordt inzichtelijk gemaakt welke maatregelen in Noord-Nederland nodig zijn om de klimaatdoelstellingen (20% reductie) en energiedoelstellingen (14% duurzaam en 20% besparing) in 2020 te halen. Het Noordelijk Klimaat Perspectief illustreert welke stappen de overheid, het bedrijfsleven en de burgers van Noord-Nederland moeten nemen om op termijn tot een volledig duurzame energievoorziening te komen. Een duurzame energievoorziening heeft invloed op het landschap. De NMG merkt dat het belangrijk is om het maatschappelijk debat aan te gaan met burgers en bestuurders over de vraag voor welke klimaatmaatregelen en welke vormen van duurzame opwekking draagvlak bestaat in Noord-Nederland, en over hoe deze ruimtelijk het beste in te passen zijn.

Het door de Natuur en Milieufederaties ondertekende SER Energieakkoord geeft invulling aan de energiedoelstellingen. Vanuit dit kader is de NMG gesprekspartner bij veel ontwikkelingen

(energiebesparing bij particulieren en bedrijfsleven, verduurzaming van bedrijven, energieopwekking, mobiliteitsvraagstukken). Hiermee zorgt zij dat de beslissingen die daarbij genomen worden in lijn liggen met het Energieakkoord (proactief). We willen volgen en anticiperen op (strategische) beleidsplannen en investeringsbeslissingen inzake energie- en klimaatbeleid (reactief). De NMG wil ook hierbij de conclusies en afspraken uit het Noordelijk Klimaat Perspectief en Energieakkoord hanteren als leidraad. Met de vele partijen vindt regelmatig overleg plaats om de strategie en activiteiten in het kader van energietransitie op elkaar af te stemmen.

Netwerk Energie

Het netwerk Energie bestaat uit vertegenwoordigers van (aangesloten) organisaties en energiecollectieven, deskundigen, overheidsorganisaties en betrokken Groningers, die zich willen inzetten voor een duurzame en klimaatvriendelijke energievoorziening. Via het netwerk kunnen we onze achterban informeren over actuele ontwikkelingen, gezamenlijk kennis opbouwen en lokale groepen activeren om zelf op te komen voor hun belangen. De doelstelling is om binnen de beleidsperiode tot een vernieuwend, actief en enthousiast netwerk te komen waarin organisaties die betrokken zijn bij het klimaat- en energievraagstuk zijn vertegenwoordigd.

Samenwerkingsverbanden

De NMG is betrokken bij tal van samenwerkingsverbanden op het gebied van klimaat- en energiebeleid. Er is kennis, kunde en lobbykracht nodig uit tal van disciplines om het energietransitieproces vorm te geven. Die samenwerking willen we verder uitbouwen. Op dit moment gaat het onder andere om de samenwerking met de andere Natuur en Milieufederaties, de Energy Valley Top Club en FC Groningen, de gemeente en provincie Groningen, Energy Valley, woningbouwcorporaties, energiecollectieven en het bedrijfsleven.

10.2 Speerpunten

Duurzame Lokale Zelfvoorziening

De NMG wil zich vol inzetten op het ondersteunen van initiatieven voor duurzame lokale energievoorziening, het liefst in de vorm van duurzame lokale energiecoöperaties. Sinds het liberaliseren van de energiemarkt is de overheid deels haar grip en sturing kwijtgeraakt op het energiebeleid. Grote energiebedrijven hebben veel invloed op de wijze waarop energie wordt opgewekt. Het aanbod van goedkope conventionele energie is zo groot dat duurzame energie daar nauwelijks tegen kan concurreren. Het aandeel groene stroom in de totale productie kan naar onze mening worden versneld als consumenten het heft in eigen hand nemen en buiten de energiemarkt om hun eigen energie opwekken. We zien dan ook graag dat lokale duurzame energieopwekking de komende jaren een grote vlucht zal nemen.

Op dit moment lopen dergelijke kleinschalige initiatieven vaak vast op de vele regels, ontbrekende professionaliteit en technische en organisatorische factoren die bij lokale duurzame energieopwekking komen kijken. Door de kleinschaligheid van dergelijke projecten vormen deze obstakels al snel een risico voor de levensvatbaarheid van het initiatief. De NMG heeft een stimulerende en coördinerende functie voor dergelijke initiatieven. We hebben kennis over de te nemen routes en geven advies aan initiatiefnemers. Dit biedt ook kansen in de regio, en mogelijkheden om niet alleen de weg te wijzen maar ook nieuwe wegen te zoeken en in te slaan voor vernieuwing en duurzaamheid. Daarnaast willen we kleinere projecten met elkaar verbinden. We werken hierbij nauw samen met grotere partijen als Energy Valley Top Club, Grunneger Power, Groninger Energie Koepel, de gemeentelijke Energieloketten, gemeente en provincie Groningen en diverse adviseurs.

Energiebesparing

De NMG constateert een groot potentieel aan energiebesparing bij zowel de industrie, het MKB als individuele burgers. Het is gebleken dat een groot deel hiervan niet wordt benut door gebrek aan prioriteit, praktische kennis, onvoldoende besef van terugverdientijden en investeringsmogelijkheden. Voor energiebesparing bij bedrijven speelt bovendien een rol dat bedrijven een zekere weerstand hebben tegen het creëren van onderlinge afhankelijkheid (zoals bij gebruik van restwarmte). De NMG wil daarom initiatieven starten om bedrijven en individuele burgers voor te lichten en te enthousiasmeren op het gebied van energiebesparing. Daarnaast willen we gesprekken tussen overheden en bedrijven en tussen bedrijven onderling op gang brengen. We willen aanjager zijn van projecten op het gebied van energiebesparing in het MKB en bij de particulier, en we blijven er bij

overheden op aandringen om energiebesparing hoger op de agenda te zetten bij de voorschriften voor bestaande en nieuwe bedrijven en bij bestaande en nieuwe woningbouw.

Draagvlak voor energietransitie

Hoewel er in abstracte zin veel steun onder de Groningse bevolking is voor de overgang naar een duurzame energievoorziening, stuiten de bijbehorende maatregelen vaak op groot verzet. Draagvlak in de lokale gemeenschap blijkt steeds vaker een van de cruciale factoren voor het welslagen van een project. Ook aan vormen van duurzame energieopwekking kleven nadelen die zich lokaal manifesteren. Het verzet tegen windmolens, CO₂-opslag en biomassa-vergistinginstallaties laat dat goed zien. De NMG wil de komende jaren door een aantal gerichte projecten bijdragen aan het vergroten van draagvlak voor energietransitie. Het gaat dan vooral om het informeren van en discussiëren met lokale gemeenschappen, maar ook om het in breder perspectief plaatsen van lokale ontwikkelingen bij bedrijven en gemeentebesturen.

11. Projectontwikkeling

De NMG wil een organisatie zijn die niet alleen bezig is met overleg en abstracte beleidsthema's. Een groot deel van de organisatie is ingericht om projecten op te zetten en uit te voeren. Projecten die invulling geven aan onze duurzaamheidsambities, maar die ook voor onder meer de Provincie een belangrijke rol spelen. De NMG ontwikkelt projecten gericht op het verkrijgen van draagvlak in de Groningse samenleving, projecten die gericht zijn op participatie en projecten gericht op het aanjagen van duurzame ontwikkeling door het kweken van bewustwording en enthousiasme.

We onderscheiden ons van adviesbureaus, organisaties en instellingen, omdat we in staat zijn een brede achterban te mobiliseren en debat in de samenleving los te trekken. En zeker niet onbelangrijk: de NMG is een stabiele organisatie en geniet vertrouwen, gebaseerd op het feit dat we onafhankelijk en op een ideologische basis kunnen opereren. We genieten een zeker gezag als het gaat om het beoordelen en wegen van duurzame ontwikkeling. Daarnaast onderscheidt de NMG zich van anderen, omdat we projecten ontwikkelen die de verbinding kunnen leggen tussen verschillende beleidsvelden en disciplines. We ontwikkelen zelfstandig projecten, maar ook samen met partners.

We pakken bij projectontwikkeling niet alles aan. We willen geen evenementen- of organisatiebureau zijn, noch een detachings- of adviesbureau. Onze projecten moeten passen binnen de doelstelling van de NMG, een relatie hebben met onze beleidsvelden én de speerpunten daarin, anders verwatert onze inzet. Door onze projecten zorgvuldig te kiezen, versterken we onze organisatie en voorkomen we dat er bij ieder project opnieuw sprake moet zijn van kennis- en netwerkopbouw. Daarnaast is het belangrijk dat binnen onze projecten een zekere mate van onafhankelijk opereren binnen de projectdoelstellingen gegarandeerd is.

12. Organisatie

We willen de band met onze achterban (vooral de aangesloten organisaties) verstevigen door voort te bouwen op hun meningen en standpunten. We willen hen daarom voortdurend betrekken bij de prioriteiten die we stellen, bij de beleidskeuzes die we maken, bij het vaststellen van standpunten en bij de uitvoering van beleid. Dit betekent in praktische zin dat we willen investeren in systemen voor relatiebeheer, zodat we gericht groepen en individuen kunnen bereiken en hen kunnen uitdagen om met ons mee te denken en werken.

Ook willen we ons inzetten op verbreding van de achterban. Het gaat vooral om het bereiken van betrokken Groningers als het gaat om groene onderwerpen die zij belangrijk vinden. Doordat zij regelmatig contact met ons opnemen, merken we dat er behoefte bestaat aan begeleiding en coördinatie. We willen investeren in methoden en technieken om de contacten die we in ons werk opdoen vast te leggen en te onderhouden. Het ontwerpen en beheren van een goed CRM-systeem speelt daarbij een belangrijke rol.

In communicatie, kennisopbouw, burgerparticipatie en projectontwikkeling, werken we samen met andere groene organisaties in de drie noordelijke provincies, zoals Natuur en Milieufederatie Drenthe,

Friese Milieufederatie, IVN Consulentenschap, Landschapsbeheer Groningen, Het Groninger Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Waddenvereniging en Boeren Natuur.

We willen daarbij werken vanuit het principe 'samen doen wat samen beter kan'. We hebben het doel om met de groene organisaties tot concrete samenwerkingsafspraken te komen en willen daarin ook het voortouw nemen. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar afspraken om tot effectief projectmanagement 'over de organisaties heen' te komen.

We willen onze innovatieve, oplossingsgerichte en projectmatige aanpak voortzetten. Dit betekent dat we al in de startfase van initiatieven in de provincie Groningen in overleg willen treden met bedrijven en overheden, om de initiatieven een zo duurzaam mogelijk karakter te geven. Liever proactief plannen beïnvloeden dan reageren op plannen die al grotendeels vastliggen. Een dergelijke aanpak vraagt een grote tijdsinvestering die we alleen kunnen leveren als we ons richten op het maken van strategische afspraken. In ons streven naar duurzame ontwikkeling willen we ons de komende jaren daarom meer richten op het maken van strategische afspraken met partners in het sociaal-economisch domein. Het gaat dan om partners als Energy Valley, SER-Noord, VNO-NCW Noord, LTO Noord, Groningen Seaports, Energy Valley Top Club, Samenwerkende Bedrijven Eemshaven, Noordelijke Ontwikkelings Maatschappij, Waterbedrijf Groningen en de waterschappen.

Om voldoende invulling te kunnen geven aan onze taakstelling en ambities, willen we bewerkstelligen dat er voldoende kennis binnen de organisatie aanwezig is. In ieder geval noodzakelijk zijn ecologische kennis, planologische kennis, expertise op het terrein van klimaat- en energiebeleid, milieukundige kennis en procestechnologische kennis. In de komende beleidsperiode willen we investeren in het op peil houden en actualiseren van de expertise die in de organisatie aanwezig is en die we via ons netwerk kunnen ontsluiten. We willen daarvoor nog meer dan nu de samenwerking zoeken met kennisinstellingen, bijvoorbeeld door het organiseren van kennissessies waar actuele onderwerpen en wetenschappelijke kennis bij elkaar gebracht kunnen worden.

Ook kijken we of onze bestuurs- en toezichtstructuur nog voldoet aan de eisen die de huidige maatschappij stelt. Op dit moment gaan onze gedachten uit naar het ineenschuiven van het huidige Bestuur en de Raad van Toezicht naar een Raad van Toezicht. Daarbij willen we onze achterban in verschillende vormen intensiever betrekken bij onze beleidsvorming. Hoe we dit exact vorm moeten geven, gaan we nog verder uitwerken.

13. Meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting is toegevoegd als bijlage 1.

Bijlage 1: Meerjarenbegroting

Meerjarenbegroting 2016-2019 Natuur en Milieufederatie Groningen									
			2016		2017		2018		2019
			€		€		€		€
Beschikbaar voor de doelstelling									
Subsidies en overige baten									
Budgetsubsidie Provincie Groningen	*		235.000		235.000		235.000		235.000
Bijdragen aangesloten organisaties			39.000		39.000		39.000		39.000
Projectsubsidies overheden			250.000		250.000		250.000		250.000
Subsidies overig			200.000		200.000		200.000		200.000
Overige baten			5.000		5.000		5.000		5.000
Beschikbaar uit subsidies en overige baten				729.000		729.000		729.000	
Fondsenwerving									
Eigen fondsenwerving			0		110.000		110.000		110.000
Aandeel in acties van derden			110.000		0		0		0
Beschikbaar uit fondsenwerving				110.000		110.000		110.000	
Totaal beschikbaar voor doelstelling				839.000		839.000		839.000	
Besteed aan doelstelling									
Uitvoeringskosten ter zake van:				budgetsubsidie		budgetsubsidie		budgetsubsidie	
Groene ruimte			165.000	70.000	165.000	70.000	165.000	70.000	165.000
Klimaat en Energie			210.000	40.000	210.000	40.000	210.000	40.000	210.000
Duurzame bedrijvigheid			165.000	40.000	165.000	40.000	165.000	40.000	165.000
Communicatie en Netwerken			109.000	45.000	109.000	45.000	109.000	45.000	109.000
Projectontwikkeling			40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Beheer en administratie			150.000		150.000		150.000		150.000
Totaal besteed aan doelstelling				839.000		839.000		839.000	